

Ceza Muhakemesi Sürecinde Medyada Yaratılan Önyargı ve Adil Yargılanma Haklarının Korunması *

Raportör: Devrim GÜNGÖR**

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Adem Sözüer, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı

Konuşmacı: Prof. Dr. jur. Dr. h.c. mult Hans-Heiner Kühne

Almanya'da yargılanan sanıklar hakkında basında çıkan haberler lekelenme probleminin temel nedenini oluşturmaktadır. Federal Cumhurbaşkanı olan Wulff çıkar sağladığı iddiasıyla yargılanıp beraat etmesine rağmen hakkında basında çıkan haberler nedeniyle istifa etmek zorunda kaldı. Dolayısıyla istifa olayının yaşanmasında basın oldukça büyük bir rol oynadı. Aynı şekilde parlamento üyesi olan Edaty yurt dışı bir siteden çıplak çocuk resimleri sipariş etmekle itham edildi ve bu suçlamadan dolayı halen yargılanması devam ediyor. Basında çıkan haberler nedeniyle Edaty milletvekilliğinden istifa ederek ülke dışına çıkmak zorunda kaldı.

Basının bu konuda yaklaşımı ne olmalıdır? Kişinin suçlu olabileceği yönündeki bir şüphe nedeniyle özel yaşamı, meslek yaşamı derinden etkilenebilmektedir. Basının haber verme hakkı kamuoyunun haber alma hakkına dayanır. Soruşturma aşamasında savcılığın basına ne tür bilgileri paylaşabileceği üzerinde durulmalıdır. En başta belirtmek gerekir ki; savcılık, basına yürütülen bir soruşturma ile ilgili bilgi verirken tarafların çıkarını gözetmeli ve masumiyet karinesine saygı göstermelidir. Bu saygının bir gereği olarak savcılık, basına

---

* Bu çalışma hakem incelemesi dışında tutulmuştur.

** Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi.

şüphelilerin isimlerini açıklayamaz. Aynı şekilde hükmedilen koruma tedbirlerinin de basınla paylaşılması gerekir.

Tolumda herkesçe tanınan ünlü kimseler söz konusu olduğunda, kamuoyunun bu kimselerin hayatındaki gelişmelerle ilgili bilgi alma hakkı söz konusu olur. Monako prensesi ile ilgili olarak AİHM'nin vermiş olduğu karar özel hayatın gizliliğinin korunmasının mutlak olmadığını ortaya koymaktadır.

Bir kimsenin ne zaman ünlü ve önemli biri olduğunun da üzerinde durulması gerekir. Medyada görünürlüğü olan herkes ünlü olabilir. Ünlü kişilerin özel hayatlarının korunmasında sınır nedir? Ün arttıkça koruma alanının daraldığını kabul etmek gerekir. Kişinin özel hayatının korunmasındaki menfaati ile kamunun bilgi sahibi olmasındaki menfaati arasında bir dengenin gözetilmesi gerekir. Almanya'da bazı ünlü kişilerin evinde yapılacak arama için basının daha önce gelip beklemesi söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle soruşturma evresindeki işlemlerin gizliliğinin ünlü kişiler açısından da sağlanması son derece önemlidir. Kovuşturma evresine geçildiğinde ise alenilik söz konusu olur. Alenilik ilkesi 19. yüzyıla kadar sürmüş olan engizisyon yargılamalarına bir tepki olarak doğmuştur. Fransız devriminin ardından 18. yüzyılın sonunda pek çok yazar tarafından bağımsız yargıç yoksa hiç olmazsa kamuoyu denetimi olsun denerek alenilik ilkesi savunulmuştur. Bu ilke görülmekte olan davalar üzerinde kamuoyu denetimine imkân tanımaktadır. Alenilik ilkesi sayesinde zaman içinde kamu adına karar veren yargıçların bağımsız olması gerektiği düşüncesi geliştirildi.

Kovuşturmanın aleni olarak yapılmasının sınırları nelerdir? Kovuşturmanın duruşma devresinin aleni olması kuraldır. Buna karşın istisnai olarak kapalı duruşma da yapılabilir. Duruşmada yaşanan bütün gelişmelerin basınla paylaşılması gerekir. Zira savcıların, hâkimlerin ve adli personelin masumiyet karinesine uygun hareket etmeleri zorunludur. Basının etik açıdan sorumlu davranması konusunda basın konseyinin denetimi son derece önemlidir. Öte yandan basının demokrasilerde dördüncü bir güç olduğunu unutmamak gerekir. Bu nedenle basının bazen hukuk dışına çıkması basın özgürlüğünün ortadan kaldırılmasının bir mazereti olamaz.

Yorumcu: Av. Naim Karakaya

Soruşturmanın gizliliği 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile düzenlenmiştir. Kanununun 157. maddesinde yer alan hüküm suçsuzluk karinesini güvence altına almaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise soruşturmanın gizliliğinin ihlalini cezalandıran hükümler yer almaktadır.

Ülkemizde kişilerin lekelenmeme hakkını ihlal eden pek çok durum söz konusudur. Basınla soruşturmayı yürüten makamların yakın ilişki içinde olması soruşturmanın gizliliğini ve dolayısıyla suçsuzluk karinesini ihlal etmektedir. Geçmişte şüphelilerin önüne deliller sıralanarak televizyonda gösterilmekteydi. Halen soruşturma işlemlerinin basınla paylaşılması ciddi bir sorundur.

Öte yandan basının adli olaylara ilişkin hukuk terminolojisini doğru kullanmadan haber yapması da ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Görülmekte olan davalarla ilgili olarak basının kamuoyu oluşturma aracı olarak kullanılması da değinilmesi gereken bir başka sorundur.

Bir kimsenin yakalandığına, gözaltına alındığına ilişkin haberler manşetten verilirken, aynı kimsenin yargılama sonunda beraat etmesi ya tamamen göz ardı edilmekte ya da küçük bir haber olarak geçiştirilmektedir.

Basın Kanunu'nun 11. maddesinde, ceza sorumluluğunun şahsiyeti ilkesini ihlal eden hükümler yer almaktadır.

İnternetin sağladığı iletişim ortamı lekelenmeye kolayca yol açabilmektedir. Bununla birlikte hâkim ve mahkeme kararlarının henüz açıklanmadan önce basında haber olarak yer alması, sanıklarda ve kamuoyunda kararın hâkimler tarafından değil, başka odaklar tarafından verildiği şüphesine yol açmaktadır. Böyle bir şüphenin toplumda kaygı yarattığı açıktır. Bugün ülkemizde avukat talep ettiğinizde size verilmeyen bilgilerin basınla paylaşılması söz konusudur.